

A photograph of a wooden desk. On the left, a globe is partially visible through a glass partition. On the right, a vintage camera with a lens and a flash attachment is positioned on the desk. In the background, a piece of lined paper with handwritten notes is visible. The lighting is soft and focused on the objects.

EEN HEEL LEVEN DOOR JE HANDEN

EN DAN STA JE OP EEN DAG VOOR DE KAST VAN JE OUDERS.
DE GEUR IS O ZO BEKEND. WAAR TE BEGINNEN ALS JE SPULLEN
VAN EEN DIERBARE MOET OPRUIMEN? JOURNALIST CATELIJNE
ELZES VERLOOR ONLANGS HAAR MOEDER EN ZOCHT HET UIT.

Mijn moeder was dankbaar voor, en ook wel een beetje klaar met haar leven. Ze was nog maar een schim van de stralende, energieke vrouw die ze zo'n tachtig jaar lang was geweest. Met haar vertrouwde moederhand in de mijne zei ze drie weken voor haar overlijden: "Ik denk dat de tijd is gekomen om dood te gaan." En dat deed ze. Voor zover je kunt spreken van een prettig einde, heeft zij het gehad. Met mijn twee broers en mij aan haar zijde.

Al snel begonnen we samen aan het opruimen van haar appartement. Ze was een paar jaar geleden al uit het ouderlijk huis getrokken toen mijn vader overleed. De eerste schifting van spullen had ze dus zelf gedaan. Maar ze had nog veel staan en dat deed me veel. Zolang je ouders leven, bepalen zij grotendeels wat je van hen te zien krijgt. Nu was er geen censuur meer: liefdesbrieven van mijn moeder aan mijn vader, dagboeken (nooit geweten dat ze die bijhield), schriften uit haar studententijd, zelfs een krantenartikel met een foto van haar en mijn vader in de tuin bij de nieuwe regenton met als kop: 'Milieuvriendelijk de ramen lappen'. Soms geneerde ik me, soms kneep mijn keel dicht. Soms hadden mijn broers en ik juist lol, bijvoorbeeld om het plastic bosje fruit dat ze altijd op het dienblad legde als ze ons een beschuitje op bed kwam brengen wanneer we ziek waren. Ik voelde ook bewondering voor mijn moeder: voor alles wat ze zo liefdevol van ons had bewaard. Mijn broers kijkdoos van 55 jaar geleden, het briefje dat ik op haar nachtkastje had gelegd en die ene kaart uit Ameland. Het was een ingrijpend proces, en dat hoor ik van iedereen die het huis van een overleden ouder opruimt. Je heft een heel leven op. Restjes schoonmaakmiddel, gebruikte aquarelverf, sjaltjes, versleten jeu-de-boulesballen, een verzameling verrekijkers. Je pakt alles vast wat iemand jarenlang om zich heen had, waarschijnlijk liefhad. Waarvan je soms niet begrijpt waarom, maar wat je toch diep kan raken. Familietherapeut en auteur Else-Marie van den Eerenbeemt snapt dat. "Het heeft

alles met rouwen te maken. Wat voor een relatie je ook met je ouders had, het is een existentiële. Je ouders zijn onvervangbaar. En hun huis opruimen maakt de dood nog definitiever. Bovendien: aan de kleinste zaken, zoals dat bosje plastic fruit, kleeft emotionele waarde. Het staat symbool voor iets. De zorgzaamheid van je moeder bijvoorbeeld. Al die dingen door je handen laten gaan roept herinneringen op. Het confronteert je met je verleden, maar ook met je toekomst zonder deze ouder."

HERINNERING ZIT IN JEZELF

Juist doordat ongeveer alles een gevoel oproept, kan het moeilijk zijn om te beslissen wat je gaat bewaren. Mijn broers en ik maakten eerst een lijst met alles van financiële waarde: het zilveren bestek, de kunstwerken, maar bijvoorbeeld ook de tv. Om de beurt mochten we iets kiezen. Daarna kwam wat mij betreft de grote kluit: alles wat overbleef. Kleding, dagelijks servies, neppesnoeren (voor optredens met haar koor), een bedbank voor als je kwam logeren, de wandelstokken, het verwassen petje van mijn vader. Ik was bang iets weg te gooien wat ik later opeens zou kunnen waarderen of zelfs zou missen. Professional organizer Elles Tjebbes herkent het dilemma. Ze helpt geregeld mensen om te ontspullen als ze kleiner gaan wonen, of als een van hun ouders is overleden of moet verhuizen. "De ervaring leert dat mensen geneigd zijn te veel te bewaren. Zeker als iemand recent is overleden. Iemand is je afgenomen en daarom heb je de neiging alles wat er nog van die persoon rest te willen behouden. Terwijl de opruimers zelf meestal al volle huizen hebben en er eigenlijk geen spullen bij willen. Iets wegdoen kan voelen als afstand doen van een waardevolle herinnering. Maar dat is niet zo. Ik probeer mijn klanten ervan te overtuigen dat de herinnering in jezelf zit. Ook al verkoop je de bedbank, je kunt altijd nog de herinneringen aan het logeren bij je moeder koesteren. Als dat niet voldoende voor je is, zet je de bank op de foto." >

*Zo veel van ons had ze liefdevol bewaard,
zoals een kikkoo van 55 jaar geleden en het
briefje dat ik op haar nachtkastje legde*

Schuldgevoel kan ook in de weg staan. "Kun je de spullen die met zorg zijn verzameld en die een uiting zijn van de persoonlijkheid van de overledene, wel wegdoen of weggooien zonder je schuldig te voelen?" vraagt Else-Marie van den Eerenbeemt zich in haar boek af. Goede vraag. Ik had het bijvoorbeeld moeilijk toen we de stapels zelfgemaakte aquarellen van mijn moeder bij het oud papier legden. Elles Tijssen heeft een goed advies: "Ik zou altijd eerst even kijken of iemand van buiten de familie ze nog wil. Is dat niet het geval, realiseer je dan: als je iemands spullen wegdoet, betekent dat niet dat je die persoon wegdoet."

Wat uiteindelijk vaak twijfel oproept, zijn verzamelingen en persoonlijke spullen: fotoboeken, plakboeken, dagboeken. Dat stapeltje liefdesbrieven bijvoorbeeld had ik niet per se willen ontdekken. Ten eerste omdat ik – en met mij veel kinderen – niet zo nodig hoeft te weten dat mijn ouders ook minnaars waren. En daarnaast omdat ik niet wist wat ik ermee moest en ze nu dus nog ergens in dozen liggen te wachten op de volgende ronde.

GOOI-WEG-DOOS

Het opruimen van het appartement van mijn moeder deed me met andere ogen naar mijn eigen 'zooi' kijken, ook al ben ik relatief jong. Al die tijdschriften die ik bewaar omdat er verhalen van mij in staan, mijn eigen dagboeken met gepieker, moet ik ze nu niet vast weg doen? Waar zadel je je nabestaanden eigenlijk mee op? De Zweedse kunstenaar Margareta Magnusson is erg vóór *döstädning*, Zweeds voor opruimen voordat je doodgaat. Je kunt er volgens haar mee beginnen rond je 65e, maar eigenlijk zo vroeg als je wilt. Ze schreef er een lichtvoetig boek vol tips over. Een bruikbare vind ik bijvoorbeeld de 'gooi-weg doos'. Met dingen die je alleen voor jezelf wilt bewaren: oude (liefdes)brieven, theaterkaartjes, een schelpje van het strand in Portugal. Grappig ook dat Magnusson er meteen bij vermeldt dat de kans groot is dat haar kinderen deze doos juist gaan doorspitten na haar dood en zich ermee vermaken,

maar dat neemt ze voor lief. 'Ze weten in ieder geval dat ze de hele doos met een zuiver geweten mogen weggooien.' Als je vader of moeder niet zo vooruitziend is geweest, zou je je kunnen afvragen – samen met je eventuele broers en zussen – of het wel zijn of haar bedoeling was dat je iets bewaarde.

En hoe ga je om met verzamelingen die veel ruimte innemen en niet jouw smaak zijn? "Daar zit ik zelf eerlijk gezegd ook mee," zegt Elles Tijssen, die momenteel toevallig bezig is om het huis van haar moeder leeg te halen. De verzameling jazzfiguurtjes die haar vader ooit verzamelde, staat er nog. "Ik bewaar één beeldje dat de serie vertegenwoordigt en maak een foto van het hele orkest." Zo creëer je als het ware een 'uittreksel' van zo'n verzameling. Zelf deed ik dat met de naaitijdschriften uit de jaren zestig waar mijn moeder kleding voor ons uit maakte: het mooiste blaadje en patroon heb ik bewaard. Ik heb het plan om er een collage van te maken in mijn eigen knip-en-plak-dagboek – die ik dan later in mijn 'gooi-weg-doos' stop :-). >

MEER LEZEN

-
- * 'Wie krijgt de gouden armband van moeder? - Iedere familie heeft een erfenisverhaal'. Else-Marie van den Eerenbeemt (Bert Bakker), alleen tweedehands
 - * 'Opruimen voor je doodgaat - De edele Zweedse kunst van *döstädning*'. Margareta Magnusson (Libris), alleen tweedehands
-

ZORGVULDIG OPRUIMEN, HOE DOE JE DAT ?

De spullen van een overleden ouder uitzoeken is een ingrijpend proces.
Met deze tips wordt het wellicht iets makkelijker.

- * Neem tijdens het uitzoeken ook de tijd voor verdriet en het delen van leuke herinneringen. Combineer het met gezelligheid, zoals samen koffiedrinken of lunchen.
- * Begin met de verdeling en het opruimen van kostbaar bezit, zoals sieraden, kunstwerken en (design)meubelen.
- * De beslissing over wat weg moet en mag blijven, nemen in eerste instantie alleen de kinderen. Andere familieleden kunnen minder goed inschatten wat de emotionele waarde van iets is.
- * Stel jezelf, in samenspraak met eventuele broers en zussen, een concreet doel. Dat kan groot zijn: binnen drie maanden willen we het huis leeg hebben. Of klein: vandaag doen we de keuken.
- * Ruim niet te lang achter elkaar op. Na drie à vier uur worden je hersenen moe en val je terug op het oerbrein. Keuzes maken wordt dan moeilijker en je bent geneigd om alles te houden.
- * Maak vier stapels met spullen: om zelf te bewaren (1), te bewaren voor familie of vrienden (2), weg te geven: kringloopwinkel, museum, Marktplaats (3) of weg te gooien (4).
- * Merk je dat je zelfs het kleinste gebruikte stukje zeep niet weg kunt gooien, kijk dan wat er in de weg zit. Zijn het de normen en waarden die je van je ouders mee hebt gekregen? Probeer je eigen 'regels' te volgen als je spullen van een ander opruimt – om te voorkomen dat je alsnog met twintig 'zeepjes' naar huis gaat.
- * Maak je keuze op basis van de spullen waar je blij van wordt. Maakt het je leven mooier of fijner als je het voorwerp fysiek in bezit hebt of is een foto ook genoeg? Wees mild voor jezelf, je hoeft geen dingen te bewaren uit plichtsbefef of schuldgevoel.
- * Sta jezelf een paar uitgestelde beslissingen toe. Als je midden in het rouwproces zit, is het vaak moeilijk om de juiste afweging te maken. Kleine spullen stop je zolang in de uitstel-doos. Vraag je bij grote spullen af wat het kost om ze te bewaren en hoeveel ruimte ze mogen innemen.
- * Een weggeefmiddag waarop bekenden iets mogen uitzoeken, kan pijnlijk uitpakken. De spullen worden 'gekeurd' en dat is voor de naasten niet altijd prettig. Handiger is om een lijst rond te mailen met wat er over is, waarop mensen kunnen reageren. ●